

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës
Trajtimit ose Dënimit të Egër, Çnjerëzor ose Poshtëruës

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/323
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. K4/I56-2 Prot.
Nr. Dok.202503060/2

Tiranë __29__/_09__/_2025

Lënda: Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe trajtimit të të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë.

Drejtuar: Z. Klevis QOSE
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Edmond LEKA
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale

VLORE

Të nderuar zotërinj,

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin e deritanishëm midis institucioneve tona, si dhe duke vlerësuar angazhimin tuaj dhe punën e stafit të institucionit që ju drejtoni në respektimin e të drejtave të të burgosurve, në vijim po ju njohim me gjetjet dhe rekomandimet e Institucionit të Avokatit të Popullit, nga inspektimi periodik që u zhvillua në IEVP Vlorë.

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës, në vijim Mekanizmi Kombëtar (MKPT), seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar dhe nenin 81 të ligjit nr. 81, datë 25.06.2020 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", kreu një inspektim periodik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Vlorë, më datë 11.07.2025, sipas planit të inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z. Vullnet Topalli, z. Hazbi Selita dhe znj. Gloria Çarkaxhiu me detyrë nd/komisioner pranë Mekanizmit Kombëtar.

Qëllimi i inspektimit ishte vlerësimi i kushteve të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë, garantimi i të drejtave dhe trajtimi i të dënuarve dhe paraburgosurve në bazë të akteve ligjore e nënligjore dhe dokumenteve ndërkombëtare në fuqi, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme.

Gjatë vizitës monitoruese, grupit të inspektimit ju ofrua mundësia që të kishin akses të plotë në këqyrjen dhe administrimin e dokumentacionit të kërkuar, inspektimin dhe evidentimin e kushteve ku mbahen dhe trajtohen të paraburgosurit në këtë institucion, ambientet e banimit, vendet e ajrimit, dhomat e observimit dhe të veçimit, në ambientin e infermierisë, klasat e edukimit, kuzhinë, lavanderi etj., si dhe bënë këqyrjen e dokumentacionit që administrohej nga punonjësit sipas sektorëve të institucionit.

Mekanizmi Kombëtar, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtojë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Inspektimi i MKPT-së në IEVP Vlorë, u krye pa paralajmërim dhe pa mbikëqyrjen e stafit të institucionit, me zhvillimin e intervistave konfidenciale me të burgosurit, si dhe u zhvillua në përputhje me procedurat e parashikuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Grupi i inspektimit bazuar në metodologjinë e inspektimit në burgje, zhvilloi paraprakisht një takim në mungesë të drejtorit të institucionit z. Edmond Leka, me zv. Drejtorin z. Gentian Manellari dhe shefin e policisë z. Rigers Kordalli, të cilët u vunë në dijeni të qëllimit të inspektimit.

Grupi i inspektimit kërkoj gjithashtu vënien në dispozicion të kopjeve të praktikave të punës që ndiqen nga sektori juridik, sektori psiko-social, sektori i shërbimit shëndetësor, kopje të organikës së institucionit, si dhe të informacioneve të dërguara Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve nga sektori ekonomik dhe ai i burimeve njerëzore, në lidhje me planifikimin e fondeve për investime në godinat e banimit në regjimin e brendshëm etj.

Drejtuesit e institucionit informuan për respektimin e të drejtave të të burgosurve, plotësimin e kushteve infrastrukturore në regjimin e brendshëm, si dhe për aktivitetet që zhvillohen me të burgosurit me qëllim rehabilitimin e tyre. Gjithashtu, grupi i inspektimit u informua edhe në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të MKPT-së në inspektimin e mëparshëm.

Nisur nga infrastruktura e godinave në regjimin e brendshëm, elementët e sigurisë, cilësia e shërbimeve që ofrohen, si dhe ambientet e jashtme që shërbejnë për ajrim dhe aktivitete të përbashkëta, theksojmë se IEVP Vlorë garanton standarde të pranueshme për sa i përket kushteve infrastrukturore për të paraburgosurit.

Me Urdhër të Ministrit të Drejtësisë nr. 624, datë 16.12.2024 “Për klasifikimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale”, IEVP Vlorë klasifikohet institucion paraburgimi, me një seksion paraburgimi.

Në ditën e inspektimit në IEVP Vlorë ishin të akomoduar 176 të paraburgosur ndërkohë që kapaciteti zyrtar i institucionit ishte për 160 persona¹.

¹ Sipas Urdhrit të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve nr.735 datë 04.05.2023 “Për miratimin e Kapacitetit të Institucioneve të Ekzekutimeve të Vendime Penale”, parashikohet se: “IEVP Vlorë ka për kapacitet 160 të burgosur”.

Gjithashtu, grupi i inspektimit kërkoi informacion për situatën e popullimit edhe për periudhën vjetore të inspektimit, e cila rezultoi si më poshtë vijon:

1. Muaji Janar	2025	paraburgosur	137	dënuar	2	në total	139
2. Muaji Shkurt	2025	paraburgosur	170	dënuar	3	në total	173
3. Muaji Mars	2025	paraburgosur	161	dënuar	10	në total	171
4. Muaji Prill	2025	paraburgosur	171	dënuar	1	në total	172
5. Muaji Maj	2025	paraburgosur	174	dënuar	1	në total	175
6. Muaji Qershor	2025	paraburgosur	172	dënuar	0	në total	172

Sikurse paraqitet nga grafiku i statistikave, rezulton se IEVP Vlorë **ka patur mbipopullim** (prej mesatarisht rreth 15%) mbi kapacitetin fizik të institucionit, gjatë periudhës 6-mujore. Theksojmë se gjëndja është e përsëritur dhe adresuar edhe 3 vitet e fundit.

Për shkak të numrit të lartë të të paraburgosurve, institucioni ka rritur numrin e shtretërve në dhomat e banimit në sektor, duke mos zbatuar standardet sipas kriterëve dhe kushteve përsa i takon kubaturës dhe sipërfaqes së lejueshme për person në dhomat e banimit, të parashikuara në aktet kombëtare dhe standardet ndërkombëtare. Pavarësisht kësaj situate, grupi inspektues konstatoi se në disa dhoma kishte të paraburgosur që flinin me dyshekë në dysheme, në kushtet e një trajtimi degradues.

Shkelja e këtij standardi, është evidentuar edhe nga Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) me rastin e vizitës monitoruese në Shqipëri në vitin 2018. Në zbatim të rekomandimeve edhe të KPT-së (CPT) është bërë përmirësimi edhe i kuadrit ligjor, duke miratuar ligjin nr. 81/2020, *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*, ku është parashikuar pikërisht standardi ndërkombëtar për normën jetike të vendosjes së të paraburgosurve në ambientet e banimit, duke mbajtur parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo Institucioni të Ekzekutimit të Vendimeve Penale dhe të të burgosurve, *“....por në çdo rast duke iu siguruar **kubatura jo më pak se 9 m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4 m²** për çdo të burgosur, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar... ”*².

Ndërkohë, në datë 8.12.2022, edhe Komisioni Evropian ka publikuar rekomandimin *“Mbi të drejtat procedurale të të dyshuarve dhe të akuzuarve që i nënshtrohen paraburgimit dhe për kushtet materiale të paraburgimit”* ku ka rekomanduar që shtetet anëtare duhet t'i caktojnë çdo të paraburgosuri një sipërfaqe minimale prej të paktën 6 m² në qelitë me një person dhe 4 m² në qelitë me shumë persona. Shtetet anëtare duhet të garantojnë që hapësira personale minimale absolute në dispozicion për çdo të paraburgosur, përfshirë në një qeli me shumë persona, të vlerësohet me sipërfaqe ekuivalente me të paktën 3 m² për çdo të paraburgosur. Në rastet kur hapësira personale në dispozicion të një të paraburgosuri është nën 3 m², ngrihet një prezumim i fortë i shkeljes së nenit 3 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut³.

Nisur nga gjetjet e inspektimeve, mbi situatën e popullimit, Avokati i Popullit në mënyrë të përsëritur i ka rekomanduar Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, rishpërndarjen e drejtë dhe të balancuar të të burgosurve në institucionet e sistemit penitenciar, sipas

² Neni 33/4 i ligjit nr. 81/2020, *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*.

³ [1_1_201158_rec_pro_det_en\[3927\].pdf](#)

kategorizimit të I EVP-ve, duke marrë në konsideratë parametrat teknike të ndërtimit të godinave të banimit.

Rritja e numrit të shtretërve në dhomat ekzistuese të banimit, nuk e ul mbipopullimin në I EVP, por rrit në mënyrë fiktive numrin e të paraburgosurve brenda së njëjtës sipërfaqe banimi. Tërësia e masave që ndërmerren në sistemin e burgjeve, duhet të jetë në drejtim të përmirësimit të jetesës dhe jo përkeqësimit të kushteve të trajtimit dhe kushteve të jetesës së të paraburgosurve.

Institucioni i Avokatit të Popullit e konsideron si një problematikë të qënësishme mbipopullimin e të paraburgosurve në këtë institucion, duke pasur parasysh kapacitetet e lejuara për akomodimin e të paraburgosurve në I EVP.

Në regjimin e brendshëm të I EVP Vlorë të paraburgosurit ishin të akomoduar në 2 godina banimi, godina 1 dhe godina 2, secila nga 3 kate, me 44 dhoma në total. Nisur nga infrastruktura e godinave në regjimin e brendshëm, elementët e sigurisë, cilësia e shërbimeve që ofrohen, si dhe ambientet e jashtme që shërbejnë për ajrim dhe aktivitete të përbashkëta, theksojmë se I EVP Vlorë garanton përgjithësisht standarde të kënaqshme përse i përket kushteve për të të paraburgosurve⁴.

Organika e miratuar për I EVP Vlorë përbëhej nga 146 punonjës, nga të cilët 35 ishin punonjës civil dhe 111 punonjës me uniformë të sektorit të shërbimit të sigurisë së institucionit. Aktualisht, organika e I EVP Vlorë, përbëhej nga sektori i burimeve njerëzore dhe shërbimeve, sektori ligjor, sektori financiar, sektori i logjistikës, sektori shëndetësor dhe sektori i policisë. Në tërësi organika ishte e plotësuar, por kishte mungesa në sektorin policor, si dhe në sektorin shëndetësor me 1 (një) mjek me kohë të plotë.

Nisur nga informacioni i stafit të institucionit në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit në inspektimin e mëparshëm⁵ rezultoi se:

1. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për hidroizolim të tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të burgosurve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve rikonstrukcion i përfunduar në janar 2025.
2. **Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi**, për kryerjen e investimeve në ambientet e banimit të të burgosurve, me qëllim eliminimin e lagështirës.
3. **Ishte zbatuar rekomandimi** nga DPB, për miratimin e Rregullores së Brendshme të I EVP-së Vlorë, në zbatim të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve.
4. **Ishte zbatuar rekomandimi** për plotësimin e vendit vakant me 1 stomatolog, me kohë të plotë në institucion.
5. **Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi** për afishimin e posterave me të drejtat e të dënuarve dhe të paraburgosurve, në çdo sektor për të qenë sa më të aksesueshme për to.

⁴ Duke përjashtuar vetëm gjendjen e mbipopullimit

⁵ Rekomandimi i dërguar me shkresën nr. K4/I26-2 prot., datë 31.07.2024.

6. **Ishte zbatuar rekomandimi** për vënien në funksion të ambienteve të pashfrytëzuara, të cilat qëndrojnë të mbyllura në institucion.
7. **Ishte zbatuar rekomandimi** për vendosjen e një tende për mbulim në sektorin e ajrimit në IEVP Vlorë.

Ndërkohë, një pjesë e rekomandimeve të paraqitura nga Avokati i Popullit nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar⁶. Më konkretisht:

1. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për garantimin e akomodimit të të burgosurve në mjedise të përshtatshme banimi duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6 m² dhe 4m² për person.
2. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për plotësimin sipas strukturës organike të sektorit shëndetësor me të paktën me 1 mjek të dytë të përgjithshëm part-time.
3. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi** për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.
4. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në IEVP Vlorë.
5. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi** për vënien në funksion të të gjitha dusheve, si dhe lyerjen e ambienteve për të qenë sa më të pastra nga ana higjieno-sanitare.
6. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
7. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për pajisjen me komodina sipas kushteve normale për jetesë në dhomat e observimit, me kushte higjieno-sanitare të pastra dhe dezinfektim të shpeshtë të këtyre ambienteve në IEVP Vlorë.
8. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi** për marrjen e masave të nevojshme nga IEVP dhe UK Vlorë, që të sigurohet furnizimi me ujë të pandërprerë ose zgjatje e orarit të furnizimit me ujë të institucionit, për ruajtjen e higjienës personale dhe të ambienteve ku të burgosurit zhvillojnë aktivitetin e tyre.
9. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi** për ndryshimin e menisë së ushqimit për ta bërë atë sa më të larmishme dhe përshtatjen e vakteve ushqimore, sipas normave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi dhe aktet nënligjore, për trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve, gjendjes shëndetësore, kushteve klimaterike, besimit fetar dhe nevojave të veçanta të tyre.
10. **Nuk ishin marrë** masa nga sektori i sigurisë të institucionit, për heqjen e litarëve në dhomat e banimit që përdoren nga të paraburgosurit për tharjen e rrobave, si element që cenon sigurinë, por edhe si mjet që mund të përdoret për dëmtimin e jetës, kryesisht nga persona që kanë probleme me shëndetin mendor.

⁶ Kthim përgjigje shkresës tonë me nr. 242 prot, datë 20.09.2024 nga Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë.

Avokati i Popullit konstaton se ka një angazhim të pajustificueshëm nga Drejtuesit e I.E.V.P. Vlorë për adresimin e plotë të problematikave dhe zgjidhjen e rekomandimeve të vitit pararendës, të cilat lidhen ngushtësisht me mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Trajtimi i të paraburgosurve.

Objekti i vizitës inspektuese të grupit të monitorimit ishte trajtimi i të paraburgosurve, identifikimi i rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar në aktet normative, apo presionit psikologjik ndaj tyre, si dhe përdorimi efektiv i masave disiplinore në bazë të kushteve dhe kriterëve të përcaktuara në aktet ligjore kombëtare dhe aktet ndërkombëtare të fushës.

Nga informacioni që u grumbullua gjatë vizitës inspektuese dhe intervistimi i të paraburgosurve, grupi monitorues nuk konstatoi raste apo pretendime të të burgosurve, lidhur me keqtrajtim apo tejkallim të forcës fizike nga ana e punonjësve të shërbimit të sigurisë apo stafit të institucionit.

Grupi i inspektimit, një vëmendje të veçantë i kushtoi këqyrjes së procedurave që ndiqen nga stafi i institucionit për trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesë/ankesave të të burgosurve nga administrata e institucionit, funksionimit të Komisionit të Pritjes në lidhje me trajtimin e të burgosurve që hyjnë rishtazi në institucion, funksionimin e Komisionit për Dhënien e Masave Disiplinore, cilësisë së aktiviteteve që zhvillohen me të burgosurit, ofrimit të shërbimit dhe trajtimit shëndetësor të të burgosurve, cilësisë dhe larmishmërisë së ushqimit, furnizimit të të burgosurve sipas normativave mujore me detergjente dhe mjete të higjienës personale, etj.

Gjithashtu nga grupi i inspektimit u verifikua plotësimi i kushteve materiale të jetesës për të paraburgosurit në këtë institucion. Inspektimi u përqendrua kryesisht tek kushtet e banimit, mbipopullimi në dhoma, higjiena personale, kushtet sanitare, veshjet, cilësia e përgatitjes dhe shpërndarjes në kohë të ushqimit, ndriçimi, ventilimi, ngrohja, ambientet e takimit me familjarët, komunikimi telefonik dhe monitorimi me kamera i ambienteve të përcaktuara sipas skemës së sigurisë.

Theksojmë se, infrastruktura në regjimin e brendshëm të institucionit ishte e plotë dhe funksionale, e cila mundësonte jetesë normale dhe llojshmëri të zhvillimit të aktiviteteve me të burgosurit. Godinat, dhomat e banimit dhe ambientet e përbashkëta në regjimin e brendshëm, ishin në gjendje të mirë teknike.

Në godinën e IEVP-së ishte evidente lagështira, por më e theksuar ishte në ambientin e tualeteve në këtë institucion. Përgjatë inspektimit u informuam nga stafi se ishte kryer hidroizolimi i tarracës së institucionit dhe ishin në vijim të punimeve për eliminimin e plotë të lagështirës.

Personat e moshës 18-21 vjeç **nuk** ishin të akomoduar në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualin e sigurisë për këta persona, por ata ishin të shpërndarë në dhoma me të burgosurit e tjerë. Nga informacioni i drejtuesve të institucionit, sistemimi i tyre në dhoma të veçanta, ishte i pamundur për shkak të mospërshtatjes dhe familjarizimit që ata kishin me të burgosurit e tjerë. Ajrimi dhe veprimtaritë me karakter sportiv dhe edukativ,

vijonin të zhvilloheshin me grupe të ndarë sipas grup moshave dhe interesave të të burgosurve.

Nga intervistat konfidenciale të zhvilluara me të burgosurit, rezultoi se kishte disa ankesa që ishin të lidhura kryesisht me kushtet e përgjithshme të jetesës në institucion. Ato konsistojnë në përkeqësimin e kushteve të jetesës në disa dhoma banimi, për shkak të **mbipopullimit të tyre mbi kapacitetin fizik** si dhe fjetjen me dyshekë në tokë, mungesën e dusheve, mungesën e ujit të ngrohtë për larjen e trupit si dhe për cilësinë dhe shumëllojshmërinë e ushqimit etj.

Lidhur me këtë situatë, Avokati i Popullit shpreh shqetësimin se mosfunksionimi i dusheve të përbashkëta për larjen e trupit të të burgosurve dhe mos garantimi i kushteve higjieno-sanitare nga ana e IEVP-së përbën trajtim jo dinjitoz të tyre në shkelje të nenit 32, pika 4 të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve të miratuar me vendim nr. 209, datë 6.4.2022, ku thuhet se: *“Të burgosurit i sigurohen kushte të përshtatshme në mënyrë të tillë që të bëjë dush, me ujë në temperaturë të përshtatshme me klimën, kur është e mundur, dushi mund të bëhet çdo ditë ose të paktën 3 (tre) herë në javë gjatë stinës së verës dhe 2 (dy) herë në javë gjatë stinës së dimrit ose më shpesh nëse është e nevojshme, në interes të higjienës së përgjithshme”.*

Grupi i inspektimit, mori ankesa nga të burgosurit edhe për mosfunksionimin e sistemit të kaldajës (chiller), që shërben për ngrohje/ftohje të ambienteve në regjimin e brendshëm.

Ky shqetësim bëhej serioz gjatë stinës së verës ku kishte mungesë ajrimi në dhoma, të paraburgosurit kishin siguruar nëpërmjet familjarëve ventilatorë të vegjël.

Një problematikë që u evidentua nga intervistat me të burgosurit, kishte të bënte edhe me zvarritjet në zbardhjen e vendimeve nga Gjykata e Apelit Vlorë dhe ekzekutimin në kohë të tyre nga Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Vlorë. Nga verifikimi i disa ankesave të burgosurve, rezultoi se zvarritja e vendimeve shkonte deri në 4 muaj. Kjo çështje nuk është në kompetencën e MKPT, por Avokati Popullit po e trajton atë në vijimësi duke bërë disa rekomandime sistematike.

Kjo problematikë sjell për pasojë cenimin e të drejtave të të dënuarve të cilët janë në pritje të zbardhjes së vendimit edhe pse ky vendim është shpallur muaj më parë. Bazuar në Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 209, datë 06.04.2022 “Për Miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, të dënuarve duke qëndruar ende me statusin e të paraburgosurit në IEVP ju kufizohen të drejta të parashikuara në këtë rregullore, konkretisht të parashikuara në nenet 65, 66, 70, 79, 101 etj.

Ankesa u paraqitën dhe për mungesën e larmisë së ushqimit, e cila sipas pretendimeve të tyre, ishte e njëjtë për çdo stinë. Nga inspektimi i ambientit të kuzhinës, u konstatua se **menuja javore ishte e afishuar dhe e miratuar nga komisioni i institucionit, por ajo ishte e njëjtë dhe e pandryshueshme çdo ditë të javës**. Cilësia e gatimit të ushqimit ishte e mirë, por në dhomat e banimit, grupi i inspektimit gjeti pajisje për gatimin e ushqimit dhe të burgosur që gatuanin nga ushqimet e dërguara nga familjarët e tyre.

Në IEVP Vlorë ishin të punësuar 14 të burgosur, siç ishte përcaktuar në strukturën organike, në pozicione pune si sanitar, nd/kuzhinier, mirëmbajtjes, lavanderi, berber etj. Institucioni kishte lidhur kontratat e punës me të punësuarit dhe pagesat kryheshin çdo

muaj, duke i derdhur në numrat e llogarive të të punësuarve në bankat e nivelit të dytë. Në çdo rast, IEVP Vlorë garanton se fondi i pagave për 14 të punësuarit e miratuar nga DPB-ja është në buxhetin e institucionit, dhe është efektiv.

Masat mbrojtëse

Në intervistat e zhvilluara me të burgosurit dhe stafin e institucionit u kërkua informacion për sistemin e kërkesë/ankesave, ku rezultoi se ai zbatohet sipas Urdhrit të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve⁷. Në urdhër, përcaktohen personat përgjegjës të autorizuar të cilët në mënyrë periodike marrin kërkesë/ankesat e të burgosurve, kryejnë regjistrimin në regjistrin përkatës dhe protokollimin e tyre, si dhe janë përgjegjës për trajtimin dhe kthimin e përgjigjes brenda afatit të përcaktuar nga titullari i institucionit⁸. Regjistri i kërkesë/ankesave ruhet dhe administrohet nga sekretaria e institucionit.

Të burgosurit, pasi plotësonin një formular kërkesë/ankese ia dorëzonin më pas punonjësit të edukimit, sipas sektorëve që mbulonin. Më tej, punonjësi i edukimit, kërkesë/ankesat e të burgosurve brenda ditës i dërgonte në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili nëpërmjet sektorëve përgjegjës, kthente përgjigje në kohë sa më të shpejtë.

Nga verifikimi i regjistrit të kërkesë/ankesave, për vitin 2025 ankesat/kërkesat e të burgosurve kishin për objekt kryerjen e vizitave mjekësore te mjeku i institucioni apo për vizitë pranë mjekut specialist në Spitalin Rajonal Vlorë, biseda në “Microsoft Teams” me familjen, blerje të pajisjeve si TV dhe pajisje elektrike për ngrohje, pajisjen me kopje të vendimit të gjykatave, konsulenca juridike, etj. Sipas verifikimit në regjistrin të gjitha kërkesat ishin zgjidhur brenda afatit ligjor, ndaj dhe grupit të inspektimit nuk ju paraqitën ankesa për stafin e institucionit në lidhje me procedurat që ndiqen për trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesave të tyre, por ata ngritën si pretendim mungesën e kontaktit me juristin e institucionit, për dhënien e asistencës ligjore në lidhje me çështje që shqetësojnë ata.

Gjatë inspektimit, u verifikuan gjithashtu procedurat e ndjekura për hyrjet e reja të të burgosurve në institucion, intervistimi i të paraburgosurve, evidentimi i gjendjes shëndetësore dhe psiko-sociale të tyre, si dhe mënyra e plotësimit të regjistrit dhe dosjeve personale të të burgosurve. Nga verifikimi i këtij dokumentacioni u konstatua se, procedura e pranimit të të burgosurve që hyjnë rishtazi në institucion zbatohet në mënyrë korrekte nga Komisioni i Pritjes, praktikë kjo e cila ishte e evidentuar në libër dhe në regjistrin përkatës. Më tej, dokumentacioni protokollohej në sekretarinë e institucionit.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Ato monitoronin ambientet në regjimin e brendshëm, si dhe mjediset e jashtme të institucionit përgjatë 24 orëve. Të dhënat nga regjistrimet e kamerave ruhen në server për një periudhë 30 ditore.

Theksojmë se mbikëqyrja me kamera e të gjitha mjediseve të IEVP-së Vlorë, përveç mjediseve ku cenohet privatësia, është vlerësuar nga ana e Institucionit të Avokatit të Popullit, si një masë mbrojtëse ndaj personave të privuar nga liria.

⁷Neni 58, pika 5 e ligjit Nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

⁸Neni 58 i ligjit Nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

Komunikimet me telefon me familjet e tyre, të burgosurit i zhvillonin normalisht në telefonat me kartë të vendosur në mjediset e korridoreve në regjimin e brendshëm. Ata ishin në gjendje pune dhe të burgosurit kryenin 8 telefonata në muaj me familjarët dhe të afërmit e tyre.

Grupi i inspektimit konstaton se në I EVP Vlorë posterat me të drejtat e të burgosurve, nuk ishin të afishuar në të gjithë sektorët e regjimit të brendshëm të këtij institucioni për të qenë të aksesueshëm për të burgosurit dhe për t'u njohur sa më mirë me të drejtat e tyre.

Grupi i inspektimit, verifikoi komunikimin me telefon me Institucionin e Avokatit të Popullit, në numrat e kontaktit që ishin të afishuar në hollin e secilit sektor. Nga verifikimi rezultoi se, të burgosurit mund të komunikojnë në çdo kohë dhe pa pagesë, sikurse parashikohet në ligjin nr. 81/2020 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve" dhe Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Vizitat e të burgosurve me familjarët e tyre kryheshin rregullisht 4 herë në muaj, nga të cilat 3 takime fizike dhe 1 takim online⁹. Institucioni ka ambiente për takime fizike me familjarët. Ambienti i takimeve të të burgosurve me familjarët në I EVP Vlorë, kishte 1 post për takime online, 4 poste për takime fizike me familjarët e të paraburgosurve, 1 dhomë prindërimi në distancë dhe 1 dhomë për takime speciale me familjarët. Këto mjedise ishin të kompletuara me stola për qëndrimin ulur të personave dhe ndahen në mes nga një xham i trashë, i cili nuk i lejon të takohen fizikisht. Ambienti i takimeve online, ishte i pajisur me një kompjuter për komunikimin me "Microsoft Teams".

Procedurat e takimit të të burgosurve me familjarët zhvilloheshin çdo ditë sipas listës së miratuar nga drejtori i I EVP-së. Nga intervistat, të burgosurit nuk paraqitën ankesa në lidhje me procedurat për takimin dhe komunikimin me telefon me familjarët e tyre.

Pavarësisht situatës së paraqitur nga të burgosurit përgjatë inspektimeve, të cilët nuk kanë shprehur ankesa për numrin e përgjithshëm të takimeve me familjarët përgjatë muajit, institucioni i Avokatit të Popullit insiston në rritjen e numrit të takimeve në më shumë se 4 takime në muaj, duke përmirësuar këtë standard.

Dhoma e prindërimit në distancë, ishte e pajisur me tavolinë dhe karrige, ku të burgosurit mund të takonin fizikisht fëmijët e tyre. Gjatë takimeve me fëmijët dhe familjarët në këto dhomë, respektoheshin masat e sigurisë, por dhe privatësia e takimit.

Në I EVP Vlorë funksiononte rregullisht njësi tregtare online, për blerjen e produkteve të nevojshme për të burgosurit. Nga ana e subjektit privat që ofron këtë shërbim, ishte krijuar mundësia që të burgosurit të kryenin porositë nëpërmjet pajisjes "iPaid" në dispozicion të tyre. Brenda 2-3 ditëve, porositë dërgohen nga subjekti privat nominalisht sipas kërkesave të të burgosurve. Në intervistat me të burgosurit, ata nuk ngritën ndonjë shqetësim në këtë drejtim.

Kushtet materiale

⁹ Neni 70 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM-në nr. 209, datë 06.04.2022 parashikon se: "Të burgosurit kanë të drejtën e zhvillimit të vizitës të paktën 4 (katër) herë në muaj me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, me një kohëzgjatje të paktën 1 (një) orë. Të burgosurit kanë të drejtë të zëvendësojnë 1 (një) vizitë fizike me atë online".

Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë është një institucion relativisht i ri, ndërtuar në vitin 2008, me infrastrukturë të plotë e funksionale në regjimin e jashtëm dhe të brendshëm të tij, sipas të gjitha standardeve të përcaktuara në dispozitat ligjore dhe nënligjore, si dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

Kushtet materiale të institucionit në funksion të të paraburgosurve, ishin të plotësuar dhe garantonin standarde përgjithësisht të pranueshme për jetesë normale dhe zhvillimin e aktiviteteve me karakter kulturor, edukativ dhe sportiv, për rehabilitimin e kësaj kategorie, me përjashtim të disa çështjeve të trajtuara më lart për sistemin ngrohje/ftohje, lagështirën etj.

Ambientet në çdo sektor në regjimin e brendshëm, ishin sipas standardeve përsa i përket llojshmërisë së aktiviteteve ditore, si klasa edukimi dhe këshillimi psiko-social, dhoma për takimet me familjarët, dhoma e prindërimit në distancë, klasa ku zhvillohet mësimi dhe zhvillimi i kurseve profesionale, si dhe ambiente kulti të ndara më vete për besimtarët mysliman dhe katolik.

Ashtu, siç e theksuam dhe më lart, gjendja e godinave, ambientet e ajrimit, ambientet e përbashkëta dhe parametrat teknik të ndërtimit të dhomave të banimit, ishin përgjithësisht në gjendje të mirë dhe plotësonin kërkesat e të burgosurve. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë, përbëhej nga dy godina, A dhe D, secila nga tre kate, me 43 dhoma në total. Nisur nga infrastruktura e brendshme, në katin e parë ndodhen ambientet e përbashkëta për takime me familjarët, kuzhina, lavanderia, dhe dushet e përbashkëta për të burgosurit. Ndërsa, në katin e dytë ndodheshin salla e TV, palestra, biblioteka, ambientet e kultit fetar, klasat e kurseve profesionale, etj.

Sikurse e theksuam edhe më lart, një problem tjetër i evidentuar nga grupi i inspektimit ishte mbipopullimi në dhomat e banimit, pasi në dhoma u gjetën të akomoduar dhe 6 persona, si dhe tejkalimi i normës prej 4 m² hapësirë jetike për person, e cila konsiderohet shkelje e standardit të sipërfaqes së banimit që duhet të disponojë një person i burgosur¹⁰. Shkelja e këtij standardi është evidentuar edhe nga Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) me rastin e vizitave monitoruese në Shqipëri, i cili në përfundim të vizitës i ka rekomanduar autoriteteve shqiptare se: *“Të dënuarit/ paraburgosurit të akomodohen në dhoma jo më pak se 22 m² në rastet kur vendosen 6 veta në dhomë dhe 10m² në rastet kur vendosen 2 veta në dhomë. Gjithashtu, dhomat më të vogla se 6m² nuk plotësojnë standardet minimale për një dhomë burgu dhe duhet të nxirren jashtë shërbimi”*.

Në vijim të këtij rekomandimi, edhe në ligjin nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve” përcaktohet shprehimisht se: *“Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”*.¹¹

Dhomat e banimit ishin të kompletuara me materiale për fjetje si dyshekë, bataniye, jastëk dhe çarçafë, të cilat ishin në gjendje të mirë përdorimi. Dritaret mundësonin ndriçim

¹⁰ Neni 3 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, si dhe neni 30 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve.

¹¹ Neni 33, pika 4 e ligjit nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

natyral të bollshëm. Ambientet në regjimin e brendshëm kishin energji elektrike të pandërprerë për ndriçim dhe nevoja të përditshmërisë, që furnizohej nga rrjeti elektrik, por kishte dhe burim energjie rezervë me gjenerator, për furnizimin me energji elektrike në rast ndërprerjeje.

Kushtet e dhomave, sipërfaqet dhe hapësirat ishin të përshtatura duke mos respektuar hapësirën jetike për person. Pothuajse të gjitha dhomat kishin tualete brenda, me kushte të mira higjieno-sanitare. Dhomat ishin të pajisura me orënditë e nevojshme për mbajtjen e sendeve personale dhe ruajtjen e ushqimit të të burgosurve, por sikurse rezultoi në shumicën e rasteve këto orëndi e pajisje ishin siguruar nga familjarët e tyre, për mbajtjen e ushqimit në kushte normale dhe të përshtatshme.

Nga verifikimi i dokumentacionit u evidentua se, të paraburgosurit ishin furnizuar me detergjente, kova, fshesa dhe letra higjienike, sipas normativa mujore nga sektori i logjistikës. Ndërkohë, ata pretendonin se këto normativa janë të pamjaftueshme dhe nuk plotësojnë nevojat e të burgosurve për mbajtjen e higjienës personale, për larjen e rrobave dhe mbajtjen pastër të ambientit të dhomave dhe atyre të përbashkëta. Në këto kushte, të burgosurit detyrohen të sigurojnë detergjente shtesë nga familjarët, duke rritur koston ekonomike të familjeve të tyre.

Ambienti i dusheve ishte i përbashkët dhe ndodhej në katin e parë të institucionit. Dushet nuk ishin funksionale, pasi atyre u mungonin kokat e dusheve dhe për pasojë të burgosurit lareshin në dhomat e tyre. Për këtë problematikë, Institucioni i Avokatit të Popullit ka rekomanduar në mënyrë të përsëritur se institucioni duhet të parashikojë fonde për mirëmbajtjen e vazhdueshme të këtyre ambienteve.

Një nga shqetësimet e ngritura në intervistat me të paraburgosurit ishte mungesa e një ambienti më vete për tharjen e rrobave, pasi në mungesë të një ambienti më vete, tharja e rrobave kryhej brenda dhomave të banimit, duke përdorur mjete të tilla si kordonë apo litarë për varjen dhe tharjen e tyre. Mbajtja e kordonëve apo litarëve në dhomat e banimit përbën rrezik për jetën, kryesisht të atyre personave që vuajnë nga probleme të shëndetit mendor, por dhe për sigurinë e të burgosurve të tjerë.

Gjithashtu, institucioni kishte ambiente ajrimi, konkretisht, ku godina A ka 3 bokse ajrimi dhe godina D, ka 2 bokse ajrimi, si dhe një fushë sporti për zhvillimin e aktiviteteve kulturore dhe sportive të programuara, bokset e ajrimit ishin të mbuluara për mundësimin e kryerjes së ajrimit në mot me shi.

Furnizimi me ujë i ambienteve të institucionit kryhet nga Ndërmarrja e Ujësjiellës Kanalizimeve Vlorë. Furnizimi me ujë i ambienteve në regjimin e brendshëm kryhej sipas një grafiku 3 herë në ditë nga 2 orë. Mungesa e ujit të rrjedhshëm dhe cilësia e ujit, ishte një ankesë e ngritur nga të burgosurit, pasi koha ishte e pamjaftueshme për mbajtjen e higjienës personale dhe njëkohësisht për mbajtjen e pastërtisë së ambienteve të banimit. Ata deklarorin se, uji nuk është i cilësisë së mirë dhe nuk mund të përdoret për tu pirë dhe as për gatim. Uji i pijshëm blihej nga të burgosurit nëpërmjet “Marketit online”, duke rritur kostot e buxheteve të familjeve të tyre. Ndërkohë, furnizimi me ujë të pijshëm i të burgosurve është një e drejtë që duhet të sigurohet nga institucioni¹². Të burgosurit

¹² Neni 27 i ligjit nr. 81/2020 parashikon se: “Të paraburgosurve dhe të dënuarve duhet t’u sigurohet në vazhdimësi ujë i pijshëm”.

kërkonin të kishin ujë pa ndërprerje, sidomos tani në stinën e verës, pasi koha e furnizimit me ujë ishte e pamjaftueshme për larjen e trupit dhe pastërtinë e ambienteve të banimit.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe higjienike të të burgosurve në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 2 dhoma observimi dhe 2 dhoma veçimi. Në ditën e inspektimit, ambienti i observimit ishte pajisur me një krevat, dyshek, batanije, si dhe çarçafë. Problematikë në këto ambiente ishte mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të kryhej në ambientet e dusheve të përbashkëta sipas sektorëve.

Ushqimi për të paraburgosurit gatuhej në kuzhinën e institucionit, e cila ishte me hapësirë e sipërfaqe të madhe, si dhe me ambiente më vete për gatimin e ushqimit dhe për ruajtjen e tij. Kuzhina ishte e kompletuar me pajisje frigoriferike për secilin produkt ushqimor më vete, me pajisje kuzhine alternative (elektrike dhe gaz) për gatimin e vakteve ushqimore, me vaska me kapak dhe enë kuzhine të nikeluara e të pastra, si dhe me karroca për shpërndarjen e ushqimit, sipas sektorëve të të paraburgosurve.

Në godinat e banimit janë të instaluar ashensorët, por u konstatua se ashensorët nuk ishin në gjendje pune. Institucioni i kishte adresuar me shkresë DPB-së, kërkesën për riparimin e ashensorëve ose planifikimin në buxhetin e IEVP Vlorë të fondeve për mirëmbajtjen dhe vënien në funksionim të tyre në të dy godinat e banimit.

Në kuzhinë ndodhej e afishuar kuota ditore, menyuja, si dhe librezat shëndetësore të personelit të kuzhinës, ndërsa gatimi i ushqimit kryhej sipas kategorive të përcaktuara në Rregulloren e Brendshme të Burgjeve më vete për të burgosurit, për të punësuarit, si dhe për të sëmurët diabetik.

Personeli i kuzhinës përbëhej nga 4 kuzhinierë sipas strukturës organike dhe 6 ndihmës kuzhinierë, të punësuar nga radhët e të burgosurve.

Regjimi dhe aktivitetet

Regjimi dhe aktiviteti i të paraburgosurve ishte i përcaktuar në orarin e veprimeve ditore të miratuar nga titullari i këtij institucioni. Orari i veprimtarive ishte miratuar nga drejtori i institucionit dhe unifikuar për të gjithë sektorët, pavarësisht sigurisë së të paraburgosurve dhe aktiviteteve që zhvilloheshin sipas grupmoshave dhe kategorive, më vete për ata.

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin aktivitete të përbashkëta nga të cilat mund të përfitonin të paraburgosurit, të cilat ishin kryesisht, lojërat e tavolinës siç janë lojërat me letra, domino, aktivitetet fetare, kalçeto, trajtimi periodik i temave sociale nga specialistët e edukimit në sektorin përkatës, etj. Temat sociale janë realizuar në klasat e këshillimit, duke krijuar fokus grupe me kategori të ndryshme me të burgosurit, për të ardhur në ndihmë rehabilitimit sa më shpejt në kushtet e privimit nga liria. Në ambientet e regjimit të brendshëm nga sektori i edukimit realizohet plani ditor i aktiviteteve ku realizohen aktivitete sportive, si futbollit në kalçeto dhe palestra. Në këtë institucion ishin dy palestra, ku të burgosurit bënin aktivitet fizik sipas planit të aktiviteteve ditore të miratuar nga institucioni. Të burgosurit nuk ngritën pretendime në lidhje me këto aktivitete fizike të bëra nga ana e tyre.

Aktivitetet fetare zhvillohen në mënyrë të rregullt çdo ditë të premte zhvillohet aktiviteti me komunitetin Mysliman Shqiptar, ku marrin pjesë rreth 10 të burgosur, dhe çdo të mërkurë zhvillohet aktiviteti me SHKBSH, me pjesëmarrje rreth 7 të burgosur.

Në IEVP Vlorë është zhvilluar kampionati i shahut dhe tavlë, me pjesëmarrje rreth 50 të burgosur dhe staf, në bashkëpunim me SHKBSH. Për fituesit ishte ndarë dhe një çmim në vlerë monetare. Gjithashtu, në bashkëpunim me Qendrën Psiko-Sociale Vatra, janë zhvilluar aktivitete gjithëpërfshirëse ndërgjegjësuere mbi tema të Dhunës në Familje, Kundër abuzimit me drogën apo trafikimit të qenieve.

Nga ana dokumentare, sektori i çështjeve shoqërore kishte të hartuar programe mujore pune, programe për trajtimet individuale psiko-sociale, si dhe plane mujore të aktiviteteve. Në rastin e festave kombëtare dhe festave fetare, në bashkëpunim me sektorin e policisë, ishin organizuar aktivitete të veçanta. Për secilin të burgosur ishin të plotësuara dosjet psiko-sociale.

Nga verifikimi i dokumentacionit, sektori i çështjeve shoqërore kishte të miratuara planet për zhvillimin e aktiviteteve sportive me të burgosurit, si dhe programet individuale të këshillimit të ndarë më vete për moshat 18-21 vjeç dhe për grup moshat e tjera.

Gjithashtu, në IEVP Vlorë është zhvilluar procesi arsimor për vitin 2024-2025, ku pjesë e këtij procesi kishin qënë të paraburgosurit të cilët nuk kanë përfunduar arsimin e detyrueshëm 9-vjeçar. Proces i arsimor në kushtet e kufizimit të jetës së lirë realizohet nga 3 (tre) mësuese, të cilat përkatësisht japin lëndët shkencore, shoqërore dhe ciklin e ulët. Te burgosurit që ndiqnin arsimin 9 vjeçar ishin 4 persona, ndërsa arsimin e mesëm ishin 2 persona.

Në IEVP Vlorë, prej vitit 2024 nuk zhvillohen kurset profesionale. Sipas informacionit të sektorit të çështjeve sociale këto kurse janë pezulluar pasi janë në pritje të rinovimit të marrëveshjes me drejtorive përkatëse. Në vijim sektori social kishte hartuar dosjet personale të rreth 20 të paraburgosurve, të cilët kishin shprehur dëshirën për të ndjekur kurse, por ato ishin kthyer kthyen mbrapsht nga Qendra e Formimit Profesional pasi nuk përmbanin vërtetimin e përfundimit të arsimit. Pritej plotësimi i plotë i dokumentacionit për rifillimin e kurseve profesionale.

Është për t'u theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është ri-integrimi në shoqëri i personave, në momentin që do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se: *“Regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*¹³.

Mekanizmi Kombëtar thekson nevojën e vazhdueshme të ndërthurjes së aktiviteteve kulturore-sportive dhe edukative me të burgosurit sipas grup moshave dhe kategorive, si dhe hartimin e programeve për këshillimin dhe trajtimin individual të këtyre personave, me qëllim që ata të kenë mundësi të ndërveprojnë me njëri-tjetrin, si dhe të mbushin sado pak atë boshllëk psikologjik dhe edukativ, që krijohet tek këta persona nga mungesa e aktiviteteve kulturore dhe sportive me botën jashtë, gjatë periudhës së vuajtjes së dënimit.

¹³Rregullorja e Evropiane e Burgjeve, Pika 25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Biblioteka e institucionit ishte funksionale dhe ishte furnizuar me libra të rinj. Në bibliotekë ishte i punësuar një i paraburgosur, i cili e mirëmbante atë dhe plotësonte kartelat për çdo të paraburgosur që kishte interes për leximin e librave.

Ajrimi i të paraburgosurve realizohej sipas orarit ditor, por në mënyrën që janë të organizuara godinat në regjimin e brendshëm të institucionit, të paraburgosurit qëndronin në ajrim edhe jashtë këtij orari. Në regjimin e brendshëm ndodheshin 5 ambiente ajrimi (çdo sektor më vete) dhe një fushë futbolli, ku lejoheshin të zhvilloheshin aktivitete sportive me grupe.

Shërbimi shëndetësor

Shërbimi shëndetësor për të burgosurit në këtë institucion, ofrohej sipas standardeve të parashikuara në aktet ligjore dhe ato ndërkombëtare, pasi të burgosurit gëzojnë të njëjtat standarde të kujdesit shëndetësor, të cilat janë në dispozicion edhe të komunitetit.

Grupi i inspektimit, gjatë vizitës inspektuese në IEVP Vlorë, i kushtoi një rëndësi të veçantë funksionimit dhe cilësisë së ofrimit të shërbimit shëndetësor të të burgosurve, për garantimin dhe ruajtjen e shëndetit të këtyre personave që vuajnë dënimin në regjimin e burgjeve, si dhe krahasuar me standardet e përcaktuara në aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

Struktura organike e personelit shëndetësor të institucionit, përbëhej nga 8 punonjës, nga të cilët 1 (një) mjek i përgjithshëm me kohë të pjesshme, 1 (një) stomatolog me kohë të plotë, 1 (një) farmacist dhe 5 (pesë) infermierë. Mjeku i përgjithshëm në institucion ishte i punësuar me kohë të pjesshme 4 orë në ditë sipas kontratës të punës.

Vizitat mjekësore nga mjeku i institucionit, kryheshin sipas procedurave të parashikuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, me kërkesë të të burgosurve dhe miratim të drejtorit të institucionit. Koha në dispozicion për kryerjen e vizitave mjekësore nga mjeku, ishte në varësi të numrit të kërkesave dhe diagnozës që paraqisnin të burgosurit. Vizitat mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal të Vlorës, me rekomandimin e mjekut të institucionit, kryheshin në varësi të masave të sigurisë për lëvizjen e të sëmurëve nga IEVP Vlorë për në spital, mundësisht menjëherë për rastet urgjente, ndërsa për të sëmurët kronikë koha e pritjes shkonte deri në 10 ditë. Nga intervistat me të burgosurit, nuk u paraqitën ankesa në lidhje me vonesa në kryerjen e vizitave mjekësore në Spitalin Rajonal të Vlorës apo në Spitalin e Burgjeve në Tiranë.

Në IEVP Vlorë kishte 19 persona të sëmurë kronik, 12 persona të sëmurë të shëndetit mendor, si dhe 1 burgosur si përdorues lëndësh narkotike (që marrin trajtim me metadon), të cilët trajtoheshin me medikamente, ushqim dhe vizita mjekësore sipas rekomandimeve të mjekëve specialist.

Shërbimi shëndetësor ndodhej në katin e dytë të godinës në regjimin e brendshëm, në një ambient të veçantë ku ndodhej dhoma e vizitave të mjekut, dhoma e stomatologut, farmacia, si dhe dhoma për konsultat ditore dhe rastet e urgjencës.

Dhomat e vizitave ishin të plotësuara me krevat dhe shtroje, në kushte të mira higjieno-sanitare. Dhoma e stomatologut ishte e rregullt, e pajisur me autoklavë dhe poltron të ri dhe funksiononte rregullisht për ofrimin e shërbimeve të nevojshme.

Dhoma shtrimi ishin 5 (pesë), ku 3 (tre) dhoma ishin të pajisura me 1 (një) shtrat, dhe 2 (dy) dhoma të tjera me 2 (dy) shtretër. Dhomat spitalore ishin të pajisura me dyshekë, çarçafë, por mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina. Gjithashtu, për larjen e trupit kishte ambiente të posaçme në fund të korridorit, 2 dushe me ujë të ngrohtë, si dhe 2 tualete të përbashkëta, të cilat ishin funksionale për këtë qëllim.

Nga shqyrtimi i dokumentacionit të stafit mjekësor e në veçanti ai i mjekut, u konstatua se, nga ana e tij ishin siguruar konsultime të vazhdueshme me të burgosurit. Sa i përket regjistrave, dhe konkretisht ai i vizitave mjekësore, mjekimeve, konsultave të specializuara në Spitalin Rajonal të Vlorës, i të sëmurëve mendorë dhe i abuzuesve me substanca narkotike/alkoolit, i personave që refuzojnë terapinë, si dhe regjistri i informacionit 24 orësh të infermierëve, u gjetën të gjithë të sekretuar dhe të mbajtur në rregull. Kartelat mjekësore ishin të mbajtura në mënyrë të saktë dhe të mbyllura në dollap me çelës.

Ndërkohë, konstatuam se nga ana e stafit mjekësor kishte një libër për regjistrimin e rasteve të veçanta dhe të dhunës, ku nga këqyrja e këtij libri rezultoi nuk kishte raste të evidentuara dhe të shënuara. Farmacia e institucionit ishte e furnizuar me medikamente nga DPB-ja. Për të sëmurët kronik, farmacia furnizohej rregullisht me ilaçe sipas skemës trepalëshe mes institucionit, depos farmaceutike dhe Drejtorisë Rajonale të Fondit të Sigurimit të Detyrueshëm të Kujdesit Shëndetësor (DRFSKDSH). Ndërsa për të sëmurët akut, ilaçet siguroheshin nga vetë institucioni, përmes blerjeve të drejtpërdrejta me fondet e destinuara në buxhetin e institucionit. Grupi i inspektimit nuk mori ankesa nga të paraburgosurit për mungesa në medikamente.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Vlorë, **kishte Sektor të Kujdesit të Veçantë**, në një kohë që për të burgosurit me probleme të shëndetit mendor duhet të tregohet kujdes i veçantë sa i takon përzgjedhjes së standardeve të dhomave ku do të qëndrojnë, ndaj higjienës vetjake të tyre, si dhe të mjedisit që i rrethon.

Personat të cilët vuajnë nga çrregullime të shëndetit mendor, për shkak të sëmundjes së tyre, kanë nevojë për një vëmendje të veçantë, veçanërisht nga ekipi multidisiplinar i institucionit, siç parashikohet në pikën 4 të nenit 3 të ligjit nr. 44/2012 “Për Shëndetin mendor”, ku thuhet se: *“Ekipet multidisiplinare” janë ekipet e përbëra nga specialistë të disa fushave, si mjekë, infermierë, psikologë, punonjës socialë, terapistë okupacionalë, logopedistë, terapistë zhvillimi apo specialistë të tjerë, të cilët veprojnë në mënyrë të koordinuar, sipas protokolleve përkatëse për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit mendor*¹⁴. Në këtë kuadër Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve duhet të marrë masa specifike për të përmirësuar sa më parë shërbimin e shëndetit mendor për të paraburgosurit.

¹⁴Pika 4 të nenit 3, të Ligjit nr. 44/2012 “Për shëndetin mendor”

Gjithashtu, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve në Vlorë, nuk ishte pajisur me ambulancë si pjesë e domosdoshme për shërbimin cilësor shëndetësor në kohë të shpejtë për të paraburgosurit në këtë I EVP.

Për sa më sipër, në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; të nenit 21, gërma “b” të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të nenit 81, pika 2/b të ligjit nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve” ku parashikohet midis të tjerash se: “2. Në funksion të zbatimit të këtij ligji, Mekanizmi Kombëtar ushtron këto kompetenca: b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohen trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura, trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor ose poshtërues”.*

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme, për zgjidhjen e situatës së mbipopullimit, në respekt të nenit 33, pika 3 të ligjit nr. 81 /2020 *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*, ku parashikohet se çdo të paraburgosuri duhet ti sigurohet shtrat i veçantë dhe një komplet i përshtatshëm fjetjeje.
2. Të merren masat e nevojshme në bashkëpunim me DPB, për eliminimin e mbipopullimit në sektorin e paraburgimit në I EVP Vlorë, pasi qëndrimi për një kohë të gjatë, cënon rëndë kushtet e jetesës të të paraburgosurit dhe përbën trajtim jo dinjitoz e degradues të tyre.
3. Marrjen e masave të menjëhershme, për garantimin e akomodimit të të paraburgosurve në mjedise të përshtatshme banimi duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6 m² dhe 4m² për person.
4. Marrjen e masave për shtimin e nyjeve sanitare, riparimin e plotë të dusheve të përbashkëta dhe tualeteve, si dhe përmirësimin e kushteve higjieno-sanitare të tyre në godinat e banimit të I EVP Vlorë.
5. Marrjen e masave, për instalimin në godinën e të burgosurve të sistemit qendror për ngrohje/ftohjen e ambienteve të brendshme të institucionit, si dhe garantimin në çdo kohë të furnizimit me ujë të ngrohtë për mbajtjen e higjienës personale të të burgosurve dhe të ambienteve të përbashkëta, në përshtatje dhe me kushtet klimaterike të zonës.
6. Marrjen e masave, për plotësimin sipas strukturës organike të sektorit shëndetësor me të paktën me 1 mjek të dytë të përgjithshëm part-time me qëllim garantimin cilësor të shërbimit shëndetësor për të burgosurit pacientë kronik dhe të burgosurit e tjerë.

7. Të merren masa të menjëhershme, për dhënien e një shërbimi shëndetësor efikas dhe dinjitoz pacientëve që kanë probleme shëndetësore, si dhe nevojës për të kryer vizita mjekësore te mjekët specialistë, pranë qendrave spitalore por edhe në QSB Tiranë.
8. Të merren masat e nevojshme nga drejtoria e IEVP Vlorë në bashkëpunim me ndërmarrjen e UK në Vlorë, për rishikimin e orarit dhe furnizimin pa ndërprerje me ujë të ambienteve në regjimin e brendshëm të institucionit.
9. Marrjen e masave të menjëhershme, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.
10. Marrjen e masave të menjëhershme, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në IEVP Vlorë.
11. Marrjen e masave të menjëhershme, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
12. Marrjen e masave të menjëhershme nga sektori i sigurisë të institucionit, për heqjen e litarëve në dhomat e banimit që përdoren nga të paraburgosurit për tharjen e rrobave, si element që cënon sigurinë, por edhe si mjet që mund të përdoret për dëmtimin e jetës, kryesisht nga persona që kanë probleme me shëndetin mendor.
13. Marrjen e masave, për ndryshimin e menisë së ushqimit për ta bërë atë sa më të larmishme dhe përshtatjen e vakteve ushqimore, sipas normave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi dhe aktet nënligjore, për trajtimin e të paraburgosurve, gjendjes shëndetësore, kushteve klimaterike, besimit fetar dhe nevojave të veçanta të tyre.
14. Marrjen e masave për zhvillimin e Kurseve Profesionale në IEVP Vlorë si dhe sigurimin e infrastrukturës, kushteve të përshtatshme dhe burimeve njerëzore për zhvillimin e formimit profesional për shtetasit e paraburgosur që t'iu shërbejë atyre në drejtim të rehabilitimit dhe të riintegritimit të tyre në shoqëri pas lirisë.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihem në dijeni brenda afatit 30 ditë sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454, datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

**KOMISIONERI
i Mekanizmit Kombëtar
për Parandalimin e Torturës
(MKPT)
AHMET PRENÇI
dv**